

A m. kir. nagyváradi 4. honvédgyalozezred az északi harctéren.

Írta: Jámbor Lajos t. főhadnagy.

*„Ezredem, ezredem, te Phönix madár!
Óh, hányszor égtél el s keltél újra már?!
Hány étellel vagy még a Sorsnak adósa? ...
Megeléghetné mártír-szenvedésed
A tűzbe, halálba űző, hajtó Végzet!...”*

Így kesereg ezrede sorsán a doberdói pokolban a négyesek harctéri poétája. Ennél jellemzőbb sorokat, kifejezőbb sóhajt nem is választhatnánk a nagyváradi gárda ezred háborús története elé. Mert a diadalmas előtörések, győzelmes rohamok, fényes haditettek babérlevelei mellett a 20. honvéd hadosztály ezredeinek homlokát a mindhalálig, sokszor az utolsó emberig helytállás, felmorzsolódás s az elkeseredett, véres ellentámadások töviskoszorúja övezi, óh, hány teljes létszámú négyes ezred porlad a galíciai, kárpáti, Isonzó és Piávé menti tömegsírokban!... De e szinte emberfeletti, szomorú hősiesség magasztalása helyett beszéljenek a tények, amint rövid felsorolásban, vérgyöngyökként egymáshoz fűzve, itt következnek!

I. Harcok az oroszal, — Galícia, Kárpátok.

(1914 aug. 24—1915 május 25.)

1. *Általános harchelyzet ezredünk frontra érkezésekor.* Az augusztus 6—15 között lejátszódott határharcok alatt megtörtént a szembenálló haderők felvonulása. Fent északon, orosz földön, Dankl 1. hadserege s a hozzá csatlakozó 4. — Auffenberg — hadsereg, Lublin felé támadásra készülődött. Lejebb Galíciában, Lemberg-től keletre, Brudermann 3. hadserege állt szemben az oroszok főhaderejével, míg a Dnyesztertől délre Böhm-Ermollinak a szerb harctérről ideszállított 2. hadserege volt a Bukovina felől előnyomuló óriási orosz erők ellen felfejlődőben. Mialatt aug. 18-tól Dankl és Auffenberg hadseregei a diadalmas kraszniki és komarovi csatákat vívták, addig az orosz, a miénket legalább háromszorosan meghaladó túlerővel, legjobb ezredei és tüzérsége harcavetésével, Lemberg irányában tört előre, hogy a túlságosan előrenyomult 1. és 4. hadseregünket hátbatámadhassa, bekeríthesse. Így fejlődött ki a Lemberg előtti Gnila-Lipa, majd Lemberg átengedése után a Wereszyca vonalon a világtörténelem legnagyobb csatája: a lembergi és grodeki csata, amelyben az orosz „gőzhengert” sikerült feltartóztatni a Budapest, Bécs és Berlin felé irányuló, elbizakodott előtörésében . . .

Ezredünk — am. kir. nagyváradi 4. honvéd gyalozezred — eredeti irányítása a szerb harctérre szolt, de ezt, az északi fronton kialakuló fenyegető harchelyzet miatt, felsőbb hadvezetőségünk megváltoztatta s a 20. honvéd hadosztályt — kötelékében ezredünket is —, más kiváló magyar csa-

patokkal együtt, a leginkább szorongatott 2., illetve 3. hadsereg megerősítésére rendelte. Így került a *négyes* gárda, három heti nagyváradi készülődés, gyakorlatozás után az orosz hadszíntér legveszélyesebb pontjára, éppen a legkritikusabb időben!

Augusztus 22-én, *Ránffy* ezredes parancsnoksága alatt szállt vonatra az ifjú ezred, nagy lelkesedéssel, királyhűséggel, hazaszeretettel s ügyünk igazába vetett hittel. A zászlóaljok külön szállítmányok gyanánt érkeztek Galíciába, *Kalusz* állomásra. Az egyes zászlóaljok beérkezése után az ezred *Halics* környékén gyülekezett, majd együttesen a Gnila-Lipa folyócska mentén kijelölt védelmi vonalunkon fekvő *RoJiatyn* felé menetelt, ahol augusztus 29-én nagy ütközet fejlődött ki.

2. *A rokatyni tűzkeresztség. A lebergi és grodeki csaták ütközetei.* Rohatynnál kapta az ezred a tűzkeresztséget. Háborút még nem viselt honvédeink derekasan állták az orosz-japán háborúban kitanult és óriási túlerőben levő ellenség támadásait s az állandó és rettenetes tűzérési tüzet. A harc egész napon át hullámozott és még a 30-ikára virradó éjjel sem szünetelt. Ezredünk hőiesen tartotta állásait (pedig akkor még lövészárkaink nem voltak!), sőt másfél zászlóaljunk éjjel 1 és 2 óra között sikerrel rohamozta meg a szembenálló ellenséget. Legutolsóként, parancsra vonult csak vissza. (Az oroszok t. i. északabbra, *Firlejów* táján, benyomták arcvonalunkat.) Természetes, hogy az óriási *lebergi csata* e legvéresebb ütközete ezredünköt is bőven megkövetelte a véráldozatot. Rohatynnál haltak hősi halált a többek között: *Siposs Géza* és *Ragány János* főhadnagyk, *Wéber József*, *Kabdebó Károly* és *Sárffy Alfréd* hadnagyk és *K. Nagy Sándor* zászlós.

A Gnila-Lipa vonalról, Lemberg föláldozásával, hadvezetőségünk a grodeki tavak láncolatán keresztülfolyó *Wereszyca* mögé vonta vissza veretlen hadseregünket az átkarolással fenyegető orosz túlerő elől. Ezredünk folytonos harcok közt fedezte ezt a visszavonulást. A harcok legnagyobb részét — *Mikolajow* erődítéseinek védelmén kívül — támadó jellegűek voltak: az óvatosan utánunk nyomuló ellenségre való bátor és sikeres rajtaütések. Egyik ütközet követte a másikat: *Knichinicze*, *Mikolajow*, *Tatarinow* (itt estek el *Igaz Ödön* főhadnagy, *Szladek Béla* hadnagy, majd *Major Ödön* százados), *Horozenka*, *Novosiolski-Oparskie*, *Werbitz*, *Cserkasy*. *Mikolajownál* az I. zászlóalj a *Príma* erődcsoportot védte, *Sós* hadnagy pedig nagy eréllyel és vitézséggel tartotta *Werin* erődjét és nagy veszteséget okozva verte vissza két orosz zászlóalj támadásait, miközben ő maga is súlyosan megsebesült. Több mint 500 orosz hulla feküdt az erőd előterén!

Szeptember 10-én a betegsége miatt távozó *Ránffy* ezredestől *Szent-Kereszthegyi Kratochvil Károly alezredes*, az I. zászlóalj 1. ős parancsnoka vette át az ezredparancsnokságot, hogy aztán megszakítás nélkül *több mint három éven át*, mint a négyesek meleg szívé, szerető *Édesatyja*, vezesse gárdáját dicsőségről dicsőségre, a legvéresebb harctereken, a földreszállt poklok emésztő tüzén át. A Gondviselés küldte őt ezredünk élére, hogy biztatónk, megtartónk legyen a legnehezebb időkben, fénylő példaképünk a hő-

siességben, kitartásban, krisztusi türelemben a csüggedés sötét éjszakáin, vígasztalónk a véres borzalmak közepette ...

A mozgó harcok alatt nagy érdemeket szerzett az ezred utászszázada *Lakos Róbert* főhadnaggyal élén, aki a nagy mennyiségben zsákmányolt orosz löszerkocsikat és tüzérségi anyagot saját tüzérségünknek adta át, az el nem szállítható tömérdek ellenséges fegyvert és municiót elpusztította, visszavonuláskor hidakat robbantott vagy gyújtott fel.

(A fentebb felsorolt ütközeteink a *grodeki* — más néven: a *második leMBERGI CSATA* részletei voltak. Ebben az óriási összecsapásban több mint két millió ember állt szemben egymással. A sokszoros túlerő dacára mármár Lemberg alá nyomult előre második (Auffenberg) hadseregünk, de legfelsőbb hadvezetőségünk szeptember 11-én mégis elrendelte az általános visszavonulást a San mögé, mert észak felől irtózatos orosz erők áttöréssel fenyegették harcvonalunkat.)

3. *Visszavonulás a Kárpátokig.* A 3. (ekkor már Boroevics) hadseregben harcoló ezredünk szeptember 12-én kora reggel kapta meg a parancsot a visszavonulásra. E tervszerű hadműveletünk a nagy veszteségeket szenvedett ellenségtől nem háborgatva, mégis a legnehezebb körülmények közt ment végbe. A folytonos esőzések miatt feneketlen sártengerré váltak az amúgy is rossz gácsországi utak, melyeken állandó torlódás is akadályozta a rendes elvonulást. A vonatok és konyhák lemaradása következtében az élelmezés is csődöt mondott és elcsigázott, átázott, éhező csapataink között felütötte fejét a háborúk alattomos réme: a *kolera*... A négyes ezred — hála derék parancsnoka körültekintő, humánus s ha kellett erélyes intézkedéseinek — elég hamar és aránylag kevés veszteséggel küzdötte le a gyilkos járványt. Mire az ezred a San-menti *Zagorcon* át rendeltetési helyére: a Zemplén megyei *Mezőlaborcra* (szept. 23.), majd onnan pár nap múlva *Laborcrévre* ért — átkelve a Keleti Beszkidek *lupkóvi* hágóján — a kolera teljesen megszűnt, a tiszték és legénység beoltása következtében. Az ezred szelleme is egészséges, töretlen maradt, az átszenvedett fáradalmak, nélkülözések dacára.

4. *Októberi támadó hadjáratunk.* Visszavonulásunk nyomán a milliós orosz seregek egész a Dunajec vonaláig elárasztották Galíciát. Közben a San melletti hatalmas erősségünket: *Przemysl* várát is körülzárták és rettentő veszteségek közt sikertelenül ostromolták. Mikor a Dunajec mögött haderőink átcsoportosítása befejeződött: a német fronttól a Kárpátokig általános támadásba mentek át csapataink. Boroevics 3. hadserege is megindult diadalmas harcokban *Przemysl* felé. Ezredünk is megkezdte október «lején az előnyomulást a 20. hadosztály kötelékében. Egy zászlóaljja *Leöchey* őrnagy parancsnoksága alatt, mint hírszerző különítmény, *Sanok* irányában eredményes felderítést végzett. Az ezred többi része *Zagorcig* nyomult előre, ahol egyesült a *Leöchey*-zászlóaljjal és onnan *Liskón* át *Chyrow* felé (*Przemysl*től délre) irányított. Október 11-én a *Posada-Chyrovka* mellett

véghezvitt támadásaival ő is hozzájárult a Przemysl várát felmentő seregeink nagy sikeréhez! (Chyrow mellett halt hősi halált *Fényes* Barna százados, *Perlesz* Vilmos hadnagy.) E győzelmeink eredménye volt az is, hogy a keleti Kárpátok szorosain betört orosz bandákat egymás után sikerült kiszorítani hazánk területéről.

De a visszavonuló, megvert orosz seregek itt-ott még makacs ellenállást fejtettek ki, így a hírhedt *Magiéra* magaslaton, melyet négy napi véres ostrom után sikerült csak elfoglalni példátlan hősiességgel rohamozó magyar csapatainknak, — köztük a *Leőchey* őrnagy vezette zászlóaljunknak is! Az ezred többi része *Fw. Antoniowha* mellett harcolt október 15-ig *Kmtochvü* alezredes parancsnoksága alatt, ahol kivált az ezredtartalék, a derék utászszázad és a *Birtha-sz&szad* verték vissza az ellenség elkeseredett támadásait. Október 16-tól kezdve az ezred különböző csoportokban felosztva állandó harcban állt az ellentámadásba átment nagy orosz erővel; így az ezred egyrésze *Blozsow-Gorné-n*, másik része *Chyrow-tól* keletre a magaslatokon, az ezred többi része — *Kmtochvü* alezredes parancsnoksága alatt — mint hadosztály-tartalék tartotta az ú. n. „*gránát-dombot*”, melyet az orosz nehéz tüzérség éjjel-nappal szakadatlanul lőtt. A *Leőchey* zászlóalj pedig egészen november 4-ig hősiiesen védte a *Magiéra* hegyet.

5. *Visszavonulás a Kárpátokba. Téli harcok 191U végén.* Miután messze fent északon a németek offenzívája Varsó ellen nem járt sikerrel, a hozzájuk csatlakozó Dankl-hadseregnek is vissza kellett vonulni Krakkó védelmére. Balszárnyunk hátrvonását természetesen követni kellett délebbre harcoló, veretlen seregeinknek, így Boroevics 8. hadseregének is, amelynek még az a súlyos feladat is jutott, hogy az általános visszavonulásunkat fedezze s az arcvonal mögötti nagy csapat-eltolásokat leplezze.

Ezredünk november 4-én kapta a parancsot a visszavonulásra, amely *Sanok-on* át igen fárasztó és megerőltető volt a rossz időjárás és állandó harcok miatt. Az ezred ugyanis, mint a hadosztály utóvédje, nappal utóvédállást foglalt el és harcolt, éjjel pedig menetelt. Ütközetei voltak *Zagorc-nk*, *Postolow*, *Mokre*, *Rzepesd* mellett és a már hóborította Beszkidekben *Horb-Sredni* környékén, egész november 23-ig. Felsőbb parancsra ekkor az ezred *Laborcrév-en* át *Kispolány-ra* ment, ahol 26-án harcbalépett a betört ellenséggel. 27-én újabb erélyes támadásával ezen a szakaszon megállította az orosz előnyomulást. (E harcokban *Benedek* Áron t. hadnagy, *Telegdy* Károly és *Tokody* t. zászlósok hősi halált haltak.) 28-án folytatta az ezred menetét *Minyevágás* felé, hová december 2-án érkezett. Itt vonult el ezredünk első ízben a 7. hadtest parancsnoka: ő cs. és kir. Fensége *József főherceg* előtt, kit már ekkor szívébe fogadott minden honvédünk. (Ma is mint „*József Apánk*”-at emlegetjük.) December 4-től 8-ig *Borosnya* mellett volt állásban a 4. ezred. Ez idő alatt *Bracskó* főhadnagyunk, mint a hadtest hírszerző különmény parancsnoka, igen fényes eredménnyel végezte a feladát.

A novemberi hatalmas orosz támadásokat hősiesen véghezvitt ellentámadásaink követték. Az egyik ilyen sikeres rajtaütésünk emlékét őrzi ez a rövid hivatalos elismerés:

„M. kir. 20. honvéd gyaloghadosztály Parancsnokság”

ELIGAZÍTÁS

1914. december hó 3-án.

1. Ő cs. és kir. Fensége Kratochvil ezredesnek és derék csapátának a végortványi rajtaütés sikerült keresztülviteléért elismerését nyilvánította.

Hadoszt. par. szab.

Pernecky tbk. s. k.”

Az emlékezetes limanovai győzelem lassanként ezredünk arcvonalán is éreztette hatását. Boroevics a Kárpátokba betört 8. orosz hadsereget a duklai mélyedésen át kezdte kifelé szorítani. Ezredünk is derekas részt vett a felszabadító harcokban. December 9-én *Bányavölgy* mellett, valamint 10-én *Ladomérvágás-nél* lendületes támadást intézett a kelet felé elvonuló orosz hadsereg erős utóvédjei ellen s az ellenséget megverte.

A *Dukla-szoroson* keresztül győzelmesen előnyomuló ezredünk *Lubatorvá-nél* újra rajtaütött a hátráló ellenségen és fényes támadásban számos foglyot ejtve, *Miesty-Piatovcsé-t* át üldözte, majd *Iskrysinia* irányában ismételen megtámadta. Ezért az ezredet *József* főherceg hadtestparancsnok külön dicséretben is részesítette. E harcok hősei többek között az Iskrysinianál elesett *Dr. Erdős* Károly t. hadnagy, *Virág* Mátyás zászlós, ki *Visloknkl* halt hősi halált, midőn vakmerő bátorsággal orosz géppuskát rohamozott meg; továbbá az ezred kötelékében harcoló *Sztankovics* Arnold tüzérhadnagy. Dec. 17-én *Kambornia Jabloniska-Polská-t* szálltuk meg és itt az ezred az 5. lovas hadosztály kötelékébe került.

Az ellenség, nagy erősítéseket kapva, ekkor már újra összeszedte magát és az 5. lovas hadosztályt oldalában fenyegette s további előnyomulásában megakadályozta. Az itt kifejlődött harcokban különösen *Barna* István és *Énekes* Ágoston századosaink és *Novobáczky* főhadnagy tüntették ki magukat.

December 22-én megjött a parancs a visszavonulásra. 23-tól 26-ig az ezred *Jasionka* mellett tartóztatja fel az ellenséget. Itt *Dömötör* százados hősi védekezés után fogságba esik csoportjával. A túlerőben levő oroszok a Dömötör-csoport hős magatartását különös tiszteletadásban részesítették. Bizony, szomorú, szenvedésteljes volt az első harctéri karácsonyunk a korán reánk szakadt irtózatoss kárpáti télben! . . .

6. *Téli harcok a Kárpátokban a gorlicei áttörésig.* Karácsony után az ezred újra a 20. hadosztály kötelékébe lépett s a Dukla-szorostól délre harcolt, ahol 1915 január elején *Végortvány-nál* ismét sikeresen rajtaütött az

ellenségen. Itt *Najmányi* t. hadnagy tűnt ki merész járőr-meneteivel. Január 5-én ezredünk elfoglalta és sokáig birtokában tartotta a *Kobilár* magaslatot.

Hogy milyen mozgalmas napokban vett részt az ezred harctérre érkezése óta, annak jellemzésére elég annyi, hogy 1915 január 6-ig — mindössze 130 nap alatt — 79 ütközete volt! Ezekben sok derék fiát elvesztette az ezred, sok szenvedésen, nélkülözésen ment keresztül. De példátlan kitartásunk eredménye: a 3—4-szeres orosz túlerő felörlődése a Kárpátokban s szeretett Hazánk megmentése a fenyegető inváziótól. Bekoronázása pedig 1915 tavaszán a gorlicei áttörés és az ellenség végleges kiűzése .. Addig azonban még kegyetlen hónapok teltek el a folyton változó hadihelyzet örökös támadó és védő harcai közt...

1915 január havában az ezred állásban volt *Kismedvés* környékén, később *Bátorhegy-en*. Eredményes járőrharcokkal nyugtalanítottuk az ellenséget. Január 14-én *Ladomérvágás-on* — hol hadosztály tartalék viszonyban volt — az a kitüntetés érte az ezredet, hogy *József főherceg Augusztá* fenséges asszonnyal együtt meglátogatta. 20-án *Rózsadomb-on* át *Alsóladács-ra*, másnap, nagy hóviharban, *Nagycsertész-ve*, 22-én pedig újra állásba ment az ezred: a Cseremclia-nyerget szállta meg a határon, míg a következő nap a *722-es magaslat* ellen támadott. E harcokban különösebben *Barkóczy* Lajos zászlós és *Méray* János őrmester tüntették ki magukat. Január 29-én az ellenség támadásba ment át, de a 4. honvéd gyalogezred a rohamokat fényesen visszaverte, több száz oroszot foglyul ejtett és sok hadiszert zsákmányolt. 31-én az újabb orosz támadást az egész vonalon visszavertük; este felé, felsőbb parancsra, mégis félbe kellett szakítanunk a reánk nézve kedvezően álló ütközetet és *Mikó-ra* vonultunk, ahol az ellenség éjjeli rajtaütést kísérelt meg ezredünk ellen, sikertelenül. Ugyanis *Molnár* főhadnagy elmés elhatározással házakat gyűjtött fel s ezáltal az ellenség támadási irányát megvilágította s így az alattomos támadás tűzünkben összeomlott. A következő napok utóvéd-harcaiban, *Kispolány-nál*, ezredünk két százada — *Gecző* és *Hofmeister* századosok vezetésével — bajtársi önfeláldozással sietett a szorongatott 3-ik honvéd gyalogezred segítségére. Sajnos, vállalkozásuk nem sikerült: az orosz túlerő bekerítette a két derék századunkat. *Gecző* Aladár százados elkeseredésében, hogy fogságba esett, megmérgezte magát! .. Február 4-től erős harcok *Rokitóc*, *Variháza*, *Repelyő*, *Jobbos* falvaknál. 15-én újra támadásba ment át az ezred a *Korumkó* hegyháton, ahol a visszaszorított ellenség foglyokban, sebesültekben és halottakban igen nagy veszteséget szenvedett. E harcok — melyek a *Przemysl* felszabadítására indított, de sikertelen általános offenzívánk részei voltak — március 6-ig tartottak. E küzdelmekben különösen *Énekes* százados tüntette ki magát, *Dr. Mendelényi* Béla t. hadnagy, *Kovács* Géza és *Schmidt* József zászlósok, *Dunka* György és *Túrák* Rezső hadapród-jelöltek pedig fiatal életükkel fizettek a *Korumkó* birtokáért, sok más névtelen hőssünkkel együtt. . . Március 15-én az ezred *Szolnok* mellett harcolt, később a *Kaminci* magaslaton, április 6-án pedig *Lipovicá-n*.

Rettenetes erőpróbái voltak ezek a kárpáti téli harcok ezredünknek! Magas hóban, rendkívül zord időjárásban, kegyetlen hóiharokban, a lehető legnehezebb terepen, sokszor napokig pihenő, hetekig felváltás nélkül! ... Csoda, hogy töretlen lélekkel, dicsőséggel mindvégig helytállt, még a március végén reászakadt, talán még az első felénél is kegyetlenebb télben is! A legfőbb érdem mindenesetre a vezetése: a honvédéivel együtt szenvedő, őket a legválságosabb pillanatokban is lelkesítő, *szeretett ezredparancsnoké*, s az embereiket mindenkor kezükben tartó derék négyes tiszteké, altiszteké. Nekik köszönhető, hogy az ezred jórészét képező oláh legénység is a négyes gárdához méltó rettenhetetlen, győzni akaró s mindhalálig kitartó, később az olasz front poklában is dicséretre méltóan viselkedő, *magyar honvéddé* edződött, nevelődött! . . .

7. *Tavaszi offenzívánk.* A fényes gorlicei áttörésünk után, május 4-én, a 4. honvéd gyalogezred is megkezdte a támadó előnyomulást. *Kispolány-on, Mikó-n* keresztül harcolva tört ki előre *Laborc-fő-re*, hova két napi küzdelmek után érkezett be. Május 7-én reggel az ezred, mint a hadosztály elővédje, megtámadta a határon álló *Weretyszow magaslatot*. Az orosz szívós ellenállást fejtett ki. Talán érezte: mit jelent a magyar sziveknek ennek a hegynek, a még megszállva tartott utolsó hazai föld-darabnak, visszafoglalása!... Estére az ezred rohammal elfoglalta a magaslat Mezőlaborc felé eső részét, kiszorítva a makacsul védekező muszkát állásaiból, 300 foglyot ejtettünk, sok puskát és gépfegyvert zsákmányoltunk. Az ellenség futva menekült s az egész napon át elkeseredetten tomboló harc fáradalmait feledve, az ezred ujjongva ünnepelte az édes honi föld felszabadítását. E napon a nagyváradi gárda ragyogó tanújelét adta harcmodora tökéletességének és vitézségének. *József főherceg* hadtestparancsnokunk, aki személyesen végignézte ezt a csodás küzdelmet, dicséretét fejezte ki *Kratochvil* alvezredesnek a harc példás vezetéséért, valamint ezrede páratlan hősiességéért. A derék *Domby Sándor* százados és *Sass Károly* hadapródjelölt hősi halála fátyolozza e győztes nap örömeit. . .

A diadalittas ezred az üldözést folytatva még *Wola-Pietrowá-nál* keveredett nagyobb harcba, ahol kivált *Varga Géza* főhadnagy tűnt ki: századával az ellenség árkaiba furakodott, úgyhogy az sietve hagyta el állását. Ezután *Przemysl* irányában folytattuk az előnyomulást. Közben *Pomarki-n Boroevics* gyal. tábornok és *József főherceg* is megsemmisítették *Weretyszow* hőseit.

Május 19-én az ezred parancsot kapott, hogy *Zagorc-on* keresztül *Vid-iány-ha*, meneteljen. Nem visszavonulás volt ez! Még csak megérdemelt retablizálás, pihenő sem! (Ilyesmit a négyesek később sem igen élveztek!) Az időközben kiélesedett viszony Ausztria-Magyarország és Olaszország között elkerülhetlenné tette az újabb háborút. Ellenségeink száma egy igen erőssel, veszedelmessel szaporodott s a 4. honvéd gyalogezrednek — testvér magyar csapatokkal együtt — az a megtiszteltetés jutott, hogy az *olasz frontra* vezényeltetett. Diadalmas előnyomulás helyett az ismerős gácsországi mező-

kön — ismeretlen, égbenyúló hegyek vad szikláihoz láncoltan, testével védeni a Monarchiát egy tökéletesen felszerelt, töretlen, sokszoros túlerővel és ezernyi ágyúval támadó új ellenség ellen! . . . Bármily szomorú dicsőségünké vált később ez a belénkvetett bizalom; tény, hogy legfelsőbb hadvezetőségünk választása a háborúnak e legváltásosabb óráiban csak a legkiválóbb, kipróbált és feltétlenül megbízható csapatokra eshetett!...

A nagyváradi 4. honvéd gyalogezred 1914 augusztus 24-ike óta az orosz fronton a legsúlyosabb harcokban vett részt. Csak honvédeink teljes odaadása, kötelességtudása és mindvégig példás magatartása eredményezhette az ezred elért sikereit s méltán megszerzett hírnevét! A számtalan éjjeli és nappali harc, a kimondhatatlan nagy fáradalmak, nélkülözések és a kárpáti tél szenvedései nem tudták megtörni az ezred belső erejét. Halhatlan nehéz viszonyok közepette mindig önfeláldozóan és sikeresen teljesítette kötelességét. A négyes ezred hős fiain, mint sziklán, törtek meg az orosz áradat hullámai. . . Büszke, mocsoktalan, lengő zászlóval indult az ezred az új ellenség ellen, aki a nehéz élet-halál küzdelmét vívó Monarchiát hátbatámadta és bizakodással nézett az új feladatok elé, melyek harcedzett és tapasztalt fiaira hárultak...